

Cadaqués i Roses, *AlcM*; BDC XII, 21); també amb alguna altra acc. tècnica, més secundària, de molinaria, agricultura, etc. (*AlcM*).

De l'origen segurament cèltic del mot CARCANNUM del llatí merovingi ja vaig parlar-ne com a cosa versemblant en el DCEC; alguns celtistes que s'hi han referit, han donat per cosa probable que un bretó *kerc'ben* «tour de cou, poitrine» i *kelc'ben* «collier» vingui del ll. CIRCINUS en qualitat de manlleu, un cop Victor Henry (*Gloss. Etym. Bret.*) es va haver pronunciat per aquesta derivació, però sembla que s'oblidava del kymri *cyrchyn* «environnant», irl. ant. *cercenn* id., bret. *é kichen* «auprès», que segons altres celtòlegs representarien un KERK-INNO-, i bret. *kelc'ben* f. «collier», que seria derivat de *kelc'h* m. 'cercle', ky. *cyrch*, provinents aquests de CIRCULUS; i em pregunto si en aquests no cueja encara la tradició d'erudit poruc, de partir sempre d'un mal ètimon llatí més que d'un de bo, cèltic; puix que el resultat del cèlt. KAVANNOS (fr. *chouan*, *chat-huant*) és *kaouen* «hibou» amb el ll. merovingi CARCANNUM, que en el fons seria mot genuí en bretó. Certament als celtòlegs correspondrà dir la darrera paraula sobre aquesta celticitat, però el caràcter gal i possiblement cèltic de CAPANNA 'cabana', etc., és en tot cas un argument pertinent sobre el caràcter cèltic del sufix -ANNO- i base d'una teoria etimològica incomparablement més sòlida que la de l'estranya etimologia aràbiga en què s'havia entestat M-Lübke (*RFE* VIII, 230; *RLiR* I, 31).

Hi ha altres dos mots que en alguna mesura, en una forma o altra, si bé presenten problemes més obscurs, s'han de relacionar amb aquesta família, i que, almenys pel sentit, en català són inseparables l'un de l'altre: *carcanada* i *carcassa*; val a dir que el problema d'aquest és molt més romànic que català, mentre que aquell és un mot estrictament de la nostra llengua. També modern: no en tenim antecedents escrits ni de dos-cents anys (manca en els diccs. com *DTo.*, *Lacav.*, diccs. de rims medievals, etc., diccs. mallorquins), si bé després li veiem una atmosfera inequívocament catalana: «lo orga és com una gran gàbia sense lo aucell; és dir, que no hi ha flautas, sí tan sols la caixa, com una despullada *carcanada* de capó, gallina o pollastre», B. de Maldà (*Excursions*, p. 100), «aquells immensos esbarts que formaven els esquelets o *carcanades* humanes, llençant tota mena de gemecs», Marian Aguiló, a. 1848 (*Antol. Poèt.*, 1975, p. 81), i llavors ho registren els diccs. Belv. (1803) i Lab. 1839: «la armadura d'ossos de l'aucell, trets los quartos: caparazón, avis ossea compago; aplicar-hi la *carcanada* metaf.: posar-hi el coll; *subar* la *carcanada*».

Sense haver-n'hi gaires no deixem de trobar-li alguna cosa afí en català, almenys si hi inclouem topònims de països veïns i fins alguna escadussera forma patuesa; en cal només suposar que *carcanada* s'entengués com l'armadura o encerclament format pel costellam i ossada del cos i que aqueixa idea s'apliqués a l'escanyall o encanonament d'una vall encaixonada: *Carcanet* el poble i congost de l'Aude a la sorti-

da del Capcir, *Carcanières* més avall; i, nom ben igual al nostre, *Carcanade*, un molí ja cap a la terra plana del Nord-oest del dept. (a Fontiers en el Cabardès, veg. el dicc. de Sabarthès); d'altra banda *Carcana* llogaret a la ratlla lingüística entre els nostres valencians i els xurros (Tous); lluny, en terres del Nord, *carcan* 'cavall mort' en algun parlar de Xampanya (cf. cast. ant. *cárcado* 'cadàver d'un animal', en la *Gral. Estoria* castellana del S. XIII, amb alguna descendència posterior, DCEC I, 676b23 i n. 16), d'on Mouzonnais *carcannerie* «lieu où équarrit les bestiaux morts, surtout les chevaux» (Goffart, *Rev. de Champagne et de Brie*, 1900, 405).

Quant a *carcassa* el seu autoctonisme català és ben escàs envist el seu ample i ja antic passat a França i Itàlia. En el Principat són segurament les accs. 'costellam de nau' (Victor Català) i 'carnús d'animal' (així fins a la vall de Cardós, 1934), en què s'ha afermat més, però tan poc pertany a la llengua tradicional que no el recollí cap dicc. (ni el Lab.), fins molt avançat el segle darrer. En canvi hi ha it. *carcassa* i fr. *carcasse* en la llengua comuna, i no pas recents, car aquest és ja de mj. S. XVI (i hi ha alguna dada medieval en certes variants en *ch-*), i els dialectes ens en mostren dades en ampla dispersió, des del llgd. d'Agde *carcasso* «ossatura d'una nave» fins al sbcr. de Ragusa *kárkaša* «nave vecchia», «carcame» (Deanović, *ARom.* XXI, 272); en docs. catalans solament l'acc. secundària 'projectil incendiari' (comprensible pel costellam de fusta o metall en què l'encaixaven) ha deixat algun punt de referència ja una mica antic: el *D'Ag.* en dóna un parell de docs. mallorquins, un de 1697, un altre que crec de primers del S. XVIII; veg. també el *D'Amen.*; i en terres valencianes la cosa descendeix al nivell de la pirotècnia, festival i comarcana: trobo narracions de festes a la Ribera Alta del Xúquer ja de molts anys enrere, en què hi va haver «disparo de tronaors i *carcasses*». Cf. BDC IV, 80; XIII, 99; XVII, 11; i l'eiv. *carcaixa* que he posat a CARCAIX estaria tant o més bé aquí, o amb un peu a cada banda.

No s'ha donat mai una explicació ben concreta de la forma del mot. Com que en italià només de l'aplicació artillera hi ha dades una mica antigues [segona meitat del S. XVI; fora d'això, fi S. XVIII], bé sembla que la pàtria del mot sigui la terra francesa més que la italiana. D'altra banda crec que a la família de CARCANNUM hi ha vingut a raure més aviat amb caràcter secundari: que n'haurà rebut ell influència i no pas essència. En un mot que ha designat ossams i carcanades és impressionant la seva perfecta semblança amb un nom antiquíssim del voltor, l'au de carnusos i carcanades: irani *karkas-*. Creat en aquesta família lingüística, i ja en edat remota, perquè *kabrkaša* 'voltor' subst. m. estava ja creat en la llengua de l'Àvesta, com a compost del verb *āsa-* 'menjar', 'devorar' i *kabrka-* 'gall' (persa *kark* 'aviram'): el menja-galls, el devorador de gallines (*br* no era més que el símbol d'una *r* ensordida, o sigui que el mot sonava precisament com *carcassa*); després va passar a la major part de les llengües irànies de la fase mitjana i moderna. i